

KONSERWACJA ZABYTEKÓW
KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
mgr Stanisław SĘK
ul. Zawiszy Czarnego 18, 37-700 Przemyśl
Reg. 650948862, NIP 795-106-31-91
tel. (0-16) 670-50-99

DOKUMENTACJA KONSERWATORSKA

**Dotyczy badań odkrywkowych na istnienie
zabytkowej polichromii
oraz rozpoznania architektonicznego budynku
wolnostojącego przy ul. Jana Tarnowskiego 1 w Jarosławiu d. Budynek
Towarzystwa Żydowskiego „Jad Charyjcym“**

**Autor dokumentacji
mgr Stanisław Sęk**

Przemyśl 2018 r.

DANE OGÓLNE

Budynek przy ul. Tarnowskiego nr 1 wpisany jest do rejestru zabytków pod numerem A – 707 z dnia 16.01.1984 r. Biała karta obiektu opracowana jest przez Teresę Piekarcz w grudniu 1995 r. Budynek został wzniesiony w latach 1907 – 1912 (data „1912“ znajduje się na naczółku fasady od strony południowej).

Pierwotne przeznaczenie budowli było dla działalności Towarzystwa Żydowskiego „Jad Charyjcem“ – miejsce spotkań członków Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Rękodzielników Żydowskich i miejsce imprez kulturalnych (duże, reprezentacyjne pomieszczenie na I piętrze ze sceną i dwoma balkonami). Jak podaje Teresa Piekarcz robotnikami budowlanymi kierował inż. S. Korban i on najprawdopodobniej był autorem projektu architektonicznego budynku. Po II wojnie światowej mieściła się tu Biblioteka Miejska na parterze i siedziba Ogniska Baletowego na pierwszym piętrze.

Fot. nr 1. d. Budynek Towarzystwa Żydowskiego „Jad Charyjcem“. Elewacja frontowa.

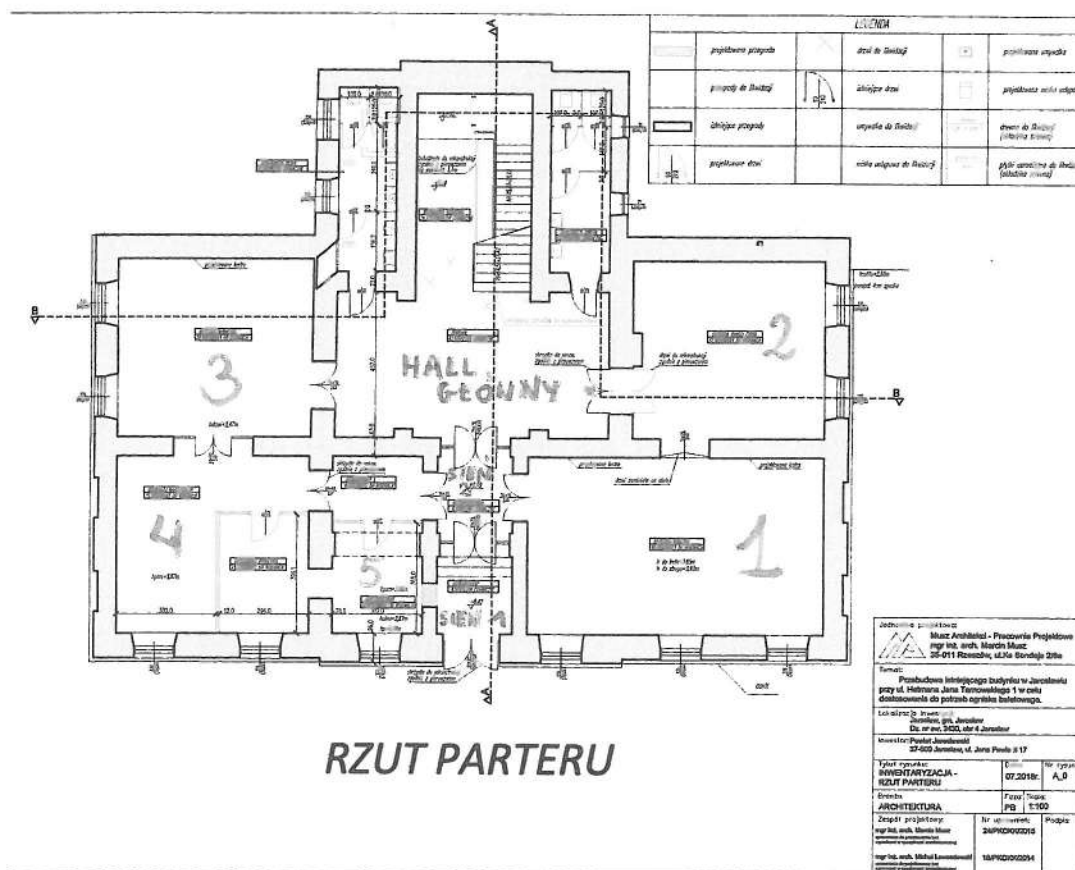
WYNIKI BADAŃ KONSERWATORSKICH

Badania odkrywkowe wykonano w pięciu pomieszczeniach na parterze, w sieni i holu, w klatce schodowej oraz w sali widowiskowej na I piętrze a także na elewacji.

Wykonano łącznie:

- 98 odkrywek na ścianach, sklepieniach, stropach i podniebiach w pomieszczeniach budynku
- 33 odkrywki na stolarce okiennej i drzwiowej
- 8 odkrywek na elewacji

dla porządku ponumerowano pomieszczenia na parterze od 1 do 5 jak widać na planie:

Fot. nr 2. Plan parteru z ponumerowanymi pomieszczeniami, gdzie wykonywane były odkrywki.

Parter

Pomieszczenie nr 1

Fot. nr 3. Pomieszczenie nr 1, usytuowane na parterze po prawej stronie sieni.

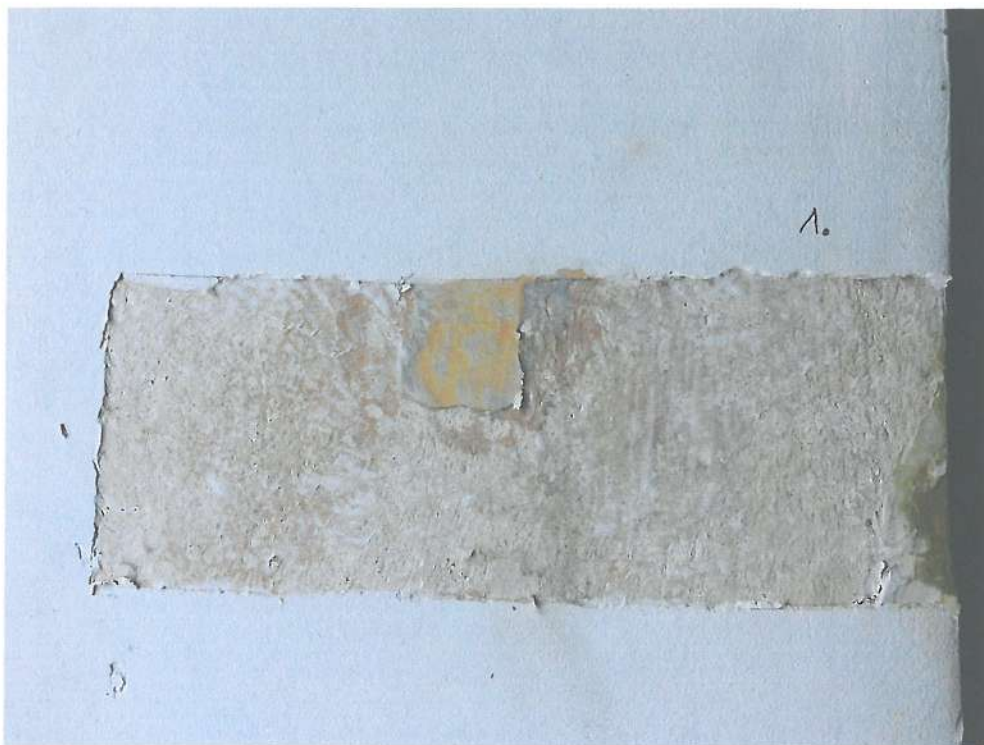
Usytuowane jest na parterze po prawej stronie sieni. Jest to największe pomieszczenie łączące się z sienią i sąsiednim pomieszczeniem nr 2 od strony północnej. Budynku. Oświetlone trzema wysokimi oknami zamkniętymi od góry półkoliście. Podłoga z parkietu, strop wsparty na belkach stalowych w formie wydłużonych prostokątów o łuku odcinkowym.

W pomieszczeniu zachowała się oryginalna stolarka okienna i drzwiowa (drzwi do pomieszczenia nr 2 wtórnie obite zostały dyktą) parkiet ułożony w jodełkę w dobrym stanie zachowania.

W pomieszczeniu nr 1 wykonano 10 odkrywek na ścianie i 4 odkrywki na stolarce okiennej i drzwiowej.

- Odkrywka nr 1 - stratygraficzna - w glifie okiennym . Brak dekoracji.

Najstarsza warstwa w kolorze kremowo-różowym

Fot. nr 4. Odkrywka nr 1 w pomieszczeniu nr 1.

Stratygrafia warstw widoczna w odkrywce:

1. tynk wapienno piaskowy
2. pobiała wapienna
3. gładka warstwa malarska w kolorze kremowym
4. gładka warstwa malarska w kolorze różowym
5. warstwa szpachlówki szara
6. gładka warstwa malarska w kolorze żółtym
7. szara warstwa szpachlówki
8. gładka biała warstwa malarska

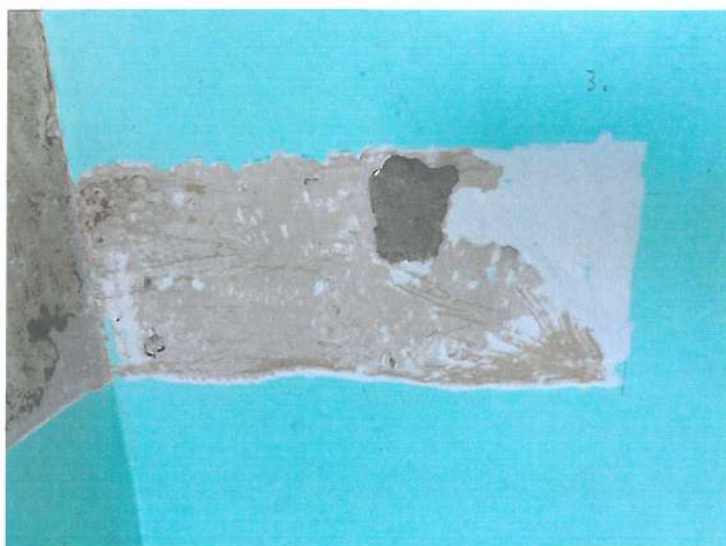
Wnioski: najstarsza warstwa malarska w glifach jest gładka w kolorze kremowym. Została przemalowana 5 razy.

- Odkrywka nr 2 – na ścianie południowej (w pobliżu narożnika płd-zach).
Widoczne ślady dekoracji z zaznaczonym poziomym paskiem –
najprawdopodobniej lamperia na wysokości 1.40 m.

Fot. nr 5. Odkrywka nr 2 w pomieszczeniu nr 1

- Odkrywka nr 3 – w narożniku płn- zach. Zachowały się ślady polichromii na ścianie zachodniej. Na ścianie północnej tynk świadczący o tym że w tym narożniku usytuowany był piec ogrzewalny.

Fot. nr 6. Odkrywka nr 3 w pomieszczeniu nr 1. Widoczna zaprawa gdzie prawdopodobnie znajdował się piec ogrzewalny.

- Odkrywka nr 4 – na ścianie północnej. Widoczne są pionowe paski w kolorze ciemnougrowym
- Odkrywka nr 5 – na ścianie północnej. Brak polichromii.

- Odkrywka nr 6 i 7 – w górnych partiach ściany wschodniej i północnej. Polichromia z pocz. XX w. w dość dobrym stanie (istnieje możliwość odczytania pierwotnej formy i kolorystyki).

Fot. nr 7. Odkrywka nr 6 w pomieszczeniu nr 1 z odsłoniętą polichromią.

Fot. nr 8. Odkrywka nr 7 w pomieszczeniu nr 1 z odsłoniętą polichromią.

- Odkrywka nr 8 – na ścianie wschodniej. Odkryte śladowe ilości polichromii.
- Odkrywka nr 9 – w narożniku pld- wsch. Widoczne ślady polichromii z widocznymi podziałami poziomymi i pionowymi.

- Odkrywka nr 10 – na stropie belkowym z odcinkowymi wysklepkami.
Odsłonięta polichromia – na niebieskim tle bliżej nieokreślony kształt (ciemna szarość – być może zarys ptaka)

Fot. nr 9. Odkrywka nr 6 wykonana na stropie w pomieszczeniu nr 1

W całym pomieszczeniu, we wszystkich odkrywkach odnaleziono pierwotną polichromię w różnym stopniu zachowania. W dwóch odkrywkach płaszczyznowych (górne partie ściany zachodniej i północnej) wyróżniają się stosunkowo dobrze zachowaną polichromią. W odkrywce odsłoniły się malowidła w formie przestylizowanych motywów dekoracyjnych: na jasnokremowym tle pionowe i ukośne wąskie paski w kolorze szarym oraz cynobrowe palmetki. Również w pozostałych odkrywkach odsłonięto fragmenty polichromii. Stan zachowania polichromii pozwala na odczytanie jej pierwotnej kolorystyki.

Oryginalne tynki piaskowo wapienne z pocz. XX w. zachowały się w dobrym stanie na wszystkich ścianach. Glify okienne gładko malowane w kolorze kremowo-różowym.

Uwaga: wskazane jest odsłonięcie polichromii na wszystkich ścianach i na stropie i przeprowadzenie pełnej konserwacji.

Wykonano 4 odkrywki na drzwiach i oknach. Wykazały one, że drzwi pierwotnie były w kolorze ciemnobrązowym z ciemniejszym mazerunkiem a okna w kolorze białym z szarym mazerunkiem. Drzwi i okna były kilkakrotnie przemalowane farbami olejnymi. Stwierdzono 5 warstw przemalowań.

Fot. nr 10 i 11. Odkrywki na drzwiach i oknie. Pierwotnie drzwi kolor miały ciemno brązowy z mazerunkiem a okna białe z szarym mazerunkiem

W pomieszczeniu nr 1 występują trzy duże podwójne okna od góry zamknięte półkoliście z ozdobnymi, dodatkowymi podziałami szprosami. W oknie w pobliżu narożnika półd – zach - ślepię o łuku falistym. Proponuje się przeprowadzenie pełnej konserwacji stolarki z zachowaniem jej pierwotnej formy (w przypadku wymiany bardziej zniszczonych elementów – należy powtórzyć pierwotną formę i oryginalne podziały. W pomieszczeniu tym znajdują się dwie oryginalne kratki wentylacyjne. Odkrywki wykazały, że są one wykonane z blachy.

Na podłodze oryginalny parkiet, który powinien zostać zachowany. W drzwiach środkowych należy usunąć nabitą wtórnie dyktę.

W oknach występują oryginalne kamienne parapety, które powinny zostać oczyszczone z przemalowań olejnych i po konserwacji eksponowane bez przemalowań (szary piaskowiec).

Pomieszczenie nr 2

Fot. nr 12. Pomieszczenie nr 2 usytuowane od strony pñ-wsh. budynku.

Usytuowane od strony pñ-wsch budynku, łączy się z pomieszczeniem w/w nr 1 i hallem głównym w części środkowej budynku. Wnętrze na rzucie zbliżonym do kwadratu oświetlone jest dwoma wysokimi oknami w ścianie wschodniej o łuku półpełnym. Podłoga z parkietu ułożonego w jodełkę w dobrym stanie. Strop analogiczny jak w pomieszczeniu nr 1.

Wykonano 11 odkrywek na ścianach i stropie.

- Odkrywka nr 1 – w glifie okiennym w ścianie wschodniej – najstarsza warstwa w kolorze jasnobłękitnym.

Fot. nr 13. Odkrywka nr 1 w pomieszczeniu nr 2 wykonana w glifie okiennym.

- Odkrywka nr 2 – na ścianie wschodniej – odsłonięta polichromia w kolorze błękitnym
- Odkrywka nr 3 – na ścianie wschodniej (górna partia) – odsłonięta została oryginalna polichromia – dekoracja kwiatowa

Fot. nr 14. Odkrywka nr 3 w pomieszczeniu nr 2. Odsłonięta polichromia.

- Odkrywka nr 4 – na ścianie północnej. Brak oryginalnego tynku – tynk został wymieniony na cementowo wapienny.

Fot. nr 15. Odkrywka nr 4 w pomieszczeniu nr 2. Odsłonięty wtórny tynk.

- Odkrywka nr 5 i 6 – na ścianie południowej – odsłonięte dekoracje w górnej partii ścian przedstawiające róże.

Fot. nr 16. Odkrywka nr 6 w pomieszczeniu nr 2. Odsłonięta polichromia.

- Odkrywka nr 7 – dolna partia ściany południowej – na niebieskim tle ciemnoniebieskie kropki.

Fot. nr 17. Odkrywka nr 7 w pomieszczeniu nr 2. Odsłonięta polichromia.

- Odkrywka nr 8 – na ścianie pld-zach. Gładkie niebieskie tło.
- Odkrywka nr 9 – na ścianie zachodniej w północnej części – tynki wtórne

- Odkrywka nr 10 i 11 – dwie odkrywki na stropie – odsłonięta pierwotna dekoracja na szarym tle okrągłe pomarańczowe kształty (być może owoce)

Fot. nr 18. Odkrywka nr 10 wykonana na stropie, w pomieszczeniu nr 2. Odsłonięta polichromia.

Stolarka drzwiowa i okienna

Wykonano 7 odkrywek ma drzwiach i oknach

- drewniane płyciny w gładach pierwotnie jasnobrązowe z mazerunkiem
- okna pomalowane pierwotnie jak pomieszczeniu nr 1, na biały kolor z szarym mazerunkiem

parapety drewniane, przeznaczone do konserwacji

parkiet – ułożony w jodełkę, w dobrym stanie

Pomieszczenie nr 2 pierwotnie było dekorowane polichromią na ścianach i stropie. Obecnie na ścianie północnej i północnej części ściany zachodniej polichromia nie zachowała się – wymienione zostały tynki. Zachowane są dwie oryginalne kratki wentylacyjne.

W ścianie południowej zachowała się szafka ścienna, najprawdopodobniej wtórnie wykonana (proponuje się ją zachować)

Dość dobrze zachowana polichromia w formie fryzu: na szarym tle wyróżniają się eliptyczne pola utworzone z przestylizowanych wieńców gdzie po środku namalowane są trzy duże róże w kolorze różowym z zielonymi listkami. Na ścianach gładkie tło w kolorze soczystego jasnego błękitu. W jednej z odkrywek na w/w tle odkryto ciemno błękitne kropki. (Być może podobnie jak w pomieszczeniu nr 3, z kropek utworzony był wzór). Proponuje się konserwację polichromii na stropie w całości oraz na ścianach, na których zachował się oryginalny tynk piaskowo wapienny z pocz. XX w. Na stropie również odkryto fragmenty polichromii na szarym tle. być może były to cynobrowe owoce.

Pomieszczenie nr 3

Fot. nr 19. pomieszczenie nr 3. Ściana zachodnia.

Na rzucie zbliżonym do kwadratu od strony zachodniej analogiczne do pomieszczenia nr 2 od strony wschodniej. Podłoga z parkietu, strop belkowy, odcinkowy. Zachowane dwie oryginalne metalowe kratki wentylacyjne.

Odkrywki wykonano na wszystkich ścianach i stropie. W dwóch miejscach na ścianie południowej i wschodniej odkryto częściowo zachowaną dekorację (łącznie wykonano 8 odkrywek)

- Odkrywka nr 1 – na ścianie wschodniej w górnej partii. Brak polichromii. Widoczny zielony gładki kolor;
- Odkrywka nr 2 – na ścianie wschodniej w górnej partii. Brak polichromii.
- Odkrywka nr 3 – na ścianie wschodniej w dolnej partii. Odsłonięta polichromia w formie kropek i plamek na zielonym tle. Bardzo zniszczona.

Fot. nr 20. Odkrywka nr 3 w pomieszczeniu nr 3 na ścianie wschodniej, odsłonięta polichromia.

- Odkrywka nr 4 – na ścianie południowej w dolnej partii. Brak polichromii.
- Odkrywka nr 5 – na ścianie południowej w górnej partii. Odsłonięta polichromia w formie zgeometryzowanych ornamentów roślinnych. Widoczne listki i róże przestylizowane.

Fot. nr 21. Odkrywka nr 5 w pomieszczeniu nr 3 na ścianie południowej, odsłonięta polichromia.

- Odkrywka nr 6 – na zachodniej ścianie w górnej partii. Brak polichromii.
- Odkrywka nr 7 – na północnej ścianie. Brak polichromii. Tynk został wymieniony.
- Odkrywka nr 8 – wykonana na stropie. Ślady polichromii. Bardzo zniszczona.

Na ścianie południowej: na szarozielonkawym gładkim tle występują motywy dekoracyjne, zgeometryzowane i utworzone z małych kropek w kolorze białym i większych w formie „łezki“ w kolorze karminowym.

Na ścianie wschodniej fryz utworzony został z rozetek, kropek i kresek mocno przestylizowanych, listków i motywów kwiatowych (róże?). od góry występują różnej szerokości szare paski. Tło podobnie jak w partiach niższych ścian w kolorze jasnoszaro – zielonkawym.

Stan zachowania tynków w dolnych partiach ściany północnej i zachodniej bardzo zły, tynk odpada od ceglanego podłoża dużymi płatami z powodu znacznego zawilgocenia. Na stropie odkryto również ślady polichromii w złym stanie technicznym (łuszczące się warstwy).

Odkrywki na oknach i drzwiach:

Fot. nr 22. Odkrywka na drzwiach, najstarsza warstwa ciemnobrązowa z mazerunkiem.

Stolarka drzwiowa ciemnobrązowa a okienna biała z szarym mazerunkiem. Dwa okna w ścianie zachodniej analogiczne jak w pozostałych wnętrzach. Od zewnątrz zabezpieczone ozdobnymi kosзовymi kratami. Parapety drewniane, przeznaczone do konserwacji.

Pomieszczenie nr 3 pierwotnie w całości było polichromowane, na ścianie północnej oryginalny tynk nie zachował się. Pracami konserwatorskimi mogłyby być objęte zachowane fragmenty z polichromią.

Pomieszczenie nr 4

Fot. nr 23. Pomieszczenie nr 4. Widok na północną ścianę z czteroskrzydłowymi drzwiami.

Na rzucie prostokąta zbliżonego do kwadratu oświetlone dwoma oknami w ścianie południowej.

Wykonanych zostało 7 odkrywek na ścianach i stropie.

- Odkrywka nr 1 – na ścianie zachodniej w dolnej partii. Brak polichromii. Odsłonięty gładki błękitny kolor.

Fot. nr 24. Odkrywka nr 1 w pomieszczeniu nr 4

- Odkrywka nr 2 – na ścianie zachodniej w górnej partii. Odsłonięto zarys polichromii, która istniała ale została mocno przemyta w trakcie poprzednich remontów. Dekoracja w formie zgeometryzowanych ornamentów bez zachowanego koła rzymskiego.

Fot. nr 25. Odkrywka nr 2 w pomieszczeniu nr 4. Widoczne ślady dekoracji.

Odkrywka nr 3 – na ścianie północnej w górnej partii. Brak polichromii.

Odkrywka nr 4 – na ścianie wschodniej w górnej partii. Brak polichromii.

Odkrywka nr 5 – na ścianie południowej w górnej partii. Brak polichromii.

Odkrywka nr 6 – wykonana na stropie. Odsłonięto ślady polichromii mocno przemytej.

Fot. nr 26. Odkrywka nr 6 wykonana na stropie w pomieszczeniu nr 4. Widoczne ślady dekoracji.

Odkrywki na ścianach ujawniły pierwotną polichromię, która została mocno przemyta podczas poprzednich remontów. Pod stropem opartym na belkach stalowych występuje szeroki fryz utworzony z poziomo ułożonych rombów z dodatkowym wypełnieniem rozetkami. Dekoracja ta zachowała się śladowo – została przemyta na całej powierzchni. Poniżej ściany były gładko malowane w kolorze jasnobłękitnym w odcieniu zielonym. Odkrywki na stropie ujawniły istnienie polichromii podobnie jak na ścianach jednak obecnie polichromia jest mocno przemyta. Z uwagi na zły stan zachowania polichromii nie przewiduje się konserwacji ale nie należy skuć tynków. Stan zachowania tynków dość dobry.

Stolarka drzwiowa: Między pomieszczeniami 3 i 4 - czteroskrzydłowe drzwi. Stolarka w kolorze brązowym. (w drzwiach zachowała się stara klamka) Dwie pary drzwi w ścianie wschodniej. Mniejsze drzwi znajdujące się od południowej strony są wtórne.

Fot. nr 27. Odkrywki na drzwiach i stolarce. Drzwi były brązowe, okna białe z szarym mazerunkiem.

Parapety okienne z tworzywa sztucznego, oryginalnych brak. Stolarka okienna w kolorze białym z szarym mazerunkiem.

Podłoga z białych desek – parkietu brak.

Pomieszczenie nr 5

Fot. nr 28. Pomieszczenie nr 5.

Wykonano 7 odkrywek. Nie odnaleziono śladów polichromii. W stratygraficznym układzie warstw – mniejsza ilość warstw, co może świadczyć o wymianie w tym pomieszczeniu pierwotnych tynków. Stolarka drzwiowa jasnokremowa, mazerowana. Okno w południowej ścianie analogiczne jak w pomieszczeniu nr 1 (faliste ślemię). Parapet kamienny. Parkiet ułożony w jodełkę. W pomieszczeniu nr 5 w przęśle północnym strop płaski został zasłonięty podwieszonym sufitem z karton-gipsu, w przęśle południowym sufit z nowym tynkiem.

Sień

Na osi centralnej budynku od strony południowej. Sień składa się z dwóch części oddzielonych drzwiami wahadłowymi.

Fot. nr 29. Sień. Drzwi wahadłowe z doświetleniem.

Część pierwsza sieni:

Fot. nr 30. Pierwsza część sieni. Widoczne wtórne drzwi wejściowe.

Rodzaj wiatrołapu z drzwiami głównymi, wtórnymi. Pierwotne drzwi powinno się odtworzyć na podstawie istniejących fotografii archiwalnych.

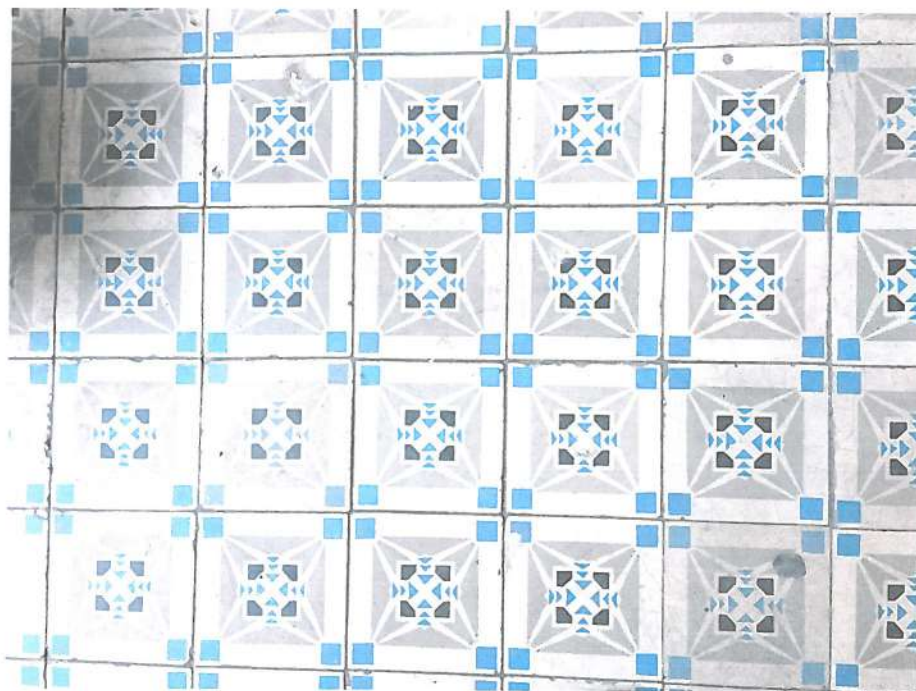
Fot. nr 31. Archiwalne zdjęcie budynku przed wymianą drzwi wejściowych.

Wykonano 4 odkrywki na ścianach i sklepieniu krzyżowym. Na ścianach tynki częściowo wymienione na nowe, brak polichromii. Na sklepieniu ślady dekoracji – na jasnoszarym tle pojedynczych łuski niebieskiego koloru- brak możliwości rozwarstwienia od młodszych pobiał.

Fot. nr 32. Odkrywka na ścianie w pierwszej części sieni. Brak dekoracji. Jasno szary kolor ściany.

Posadzka ozdobna z płytek ceramicznych stosunkowo dobrze zachowana. Należy poddać posadzkę konserwacji.

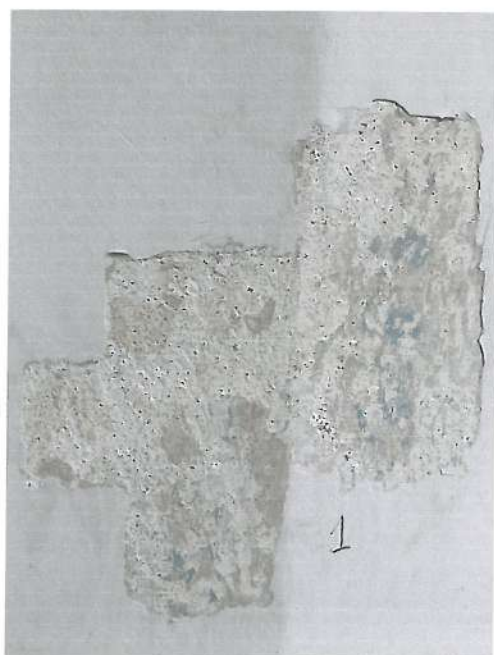
Fot. nr 33. Posadzka z płytek ceramicznych w sieni.

Część druga sieni:

Fot. nr 34. Druga część sieni.

Wykonano 4 odkrywki na ścianach i sklepieniu krzyżowym. Brak zachowanej dekoracji na ścianach. Na sklepieniu dekoracja zachowana szczątkowo, w formie niebieskich szlaczków.

Fot. nr 35. Druga część sieni. Odkrywka na sklepieniu. Zachowana szczątkowo dekoracja.

Fot. nr 36. Druga część sieni. Odkrywka na ścianie. Brak dekoracji. Najstarszy zachowany kolor ściany szroniebieski.

Stolarka drzwiowa: wykonane zostały 4 odkrywki. Stolarka w kolorze ciemnobrązowym z mazerunkiem. Drzwi dwuskrzydłowe z bocznymi płycinowymi ściankami, oszklone z naświetlami. W drzwiach zachowały się oryginalne zawiasy. Posadzka analogiczna jak w pierwszej części sieni.

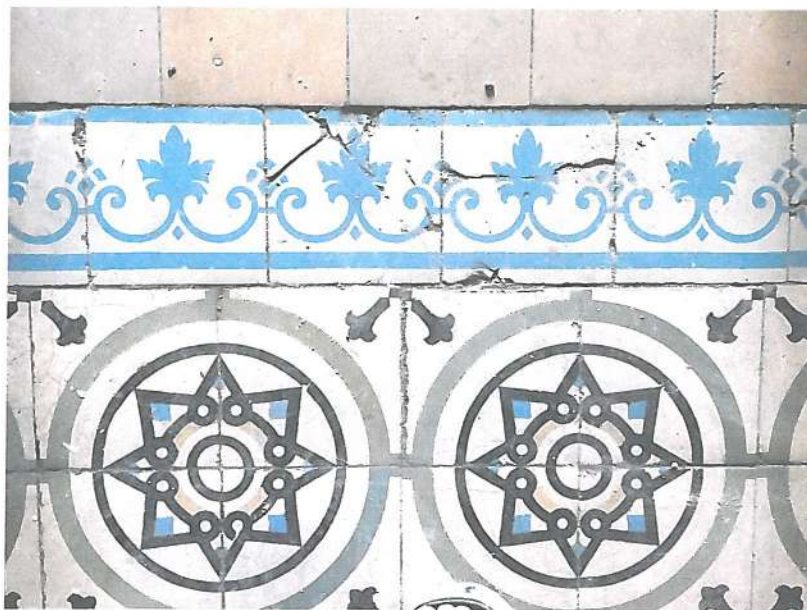
Należy usunąć grubą warstwę olejnej farby z kamiennych stopni. Krawędzie stopni zabezpieczone są przerdzewiałymi sztabami.

Hall główny

Fot. nr 37. Hall główny.

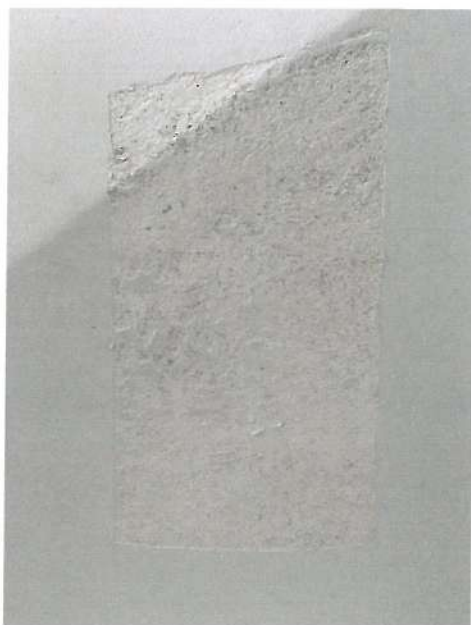
Usytuowany jest po środku budynku, pełni on rolę komunikacyjną z poszczególnymi pomieszczeniami i z klatką schodową. Zachowała się w dobrym stanie posadzka z płytek ozdobnych tworzących wzór dywanowy. Należy poddać ją konserwacji.

Fot. nr 38. Posadzka w hallu głównym.

Wykonano 6 odkrywek na ścianach i sklepieniu krzyżowym.

Na ścianach brak polichromii – pierwotna warstwa – jasnokremowy gładki kolor. Na sklepieniu dekoracja zachowała się szczątkowo, podobnie jak w sieni (pojedyncze łuski błękitnego koloru). Brak możliwości oddzielenia od młodszych warstw pobiał.

Fot. nr 39. Odkrywka wykonana w hallu głównym na sklepieniu. Pojedyncze łuski niebieskiego koloru.

Przepierzenie w kierunku klatki schodowej i piwnicy. Drzwi do składzików – wymienione zostały futryny i skrzydła drzwiowe. Drzwi do pomieszczeń nr 2 i 3 zachowały się pierwotne, w kolorze ciemnobrązowym, mazerowane. W hallu brak jest okien – oświetlenie pośrednie przez naświetla w sieni. Dołem ściany hallu i sieni obiega lamperia ze sztucznego tworzywa – należy ją zlikwidować.

Klatka schodowa

Fot. nr 40. Klatka schodowa.

Zostało wykonanych 16 odkrywek na ścianach, podniebiach biegów schodów i spoczników. We wszystkich odkrywkach nie stwierdzono istnienia polichromii.

Stratygraficzna odkrywka na lamperii wykazuje 6 warstw przemalowań. Najstarsza warstwa jest jasnokremowa.

Fot. nr 41. Odkrywka stratygraficzna na lamperii. Widocznych 5 warstw przemalowań.

Na sufitach i podniebiach kolor jasnoszary. Polichromii brak.

Fot. nr 42. Odkrywka na suficie.

Fot. nr 43. Odkrywki na ścianach

W odkrywce nr 6 przy podciągu na I p. (ścianka zachodnia) widoczny jest wtórny tynk na jasnoszarym tle i niebieski, pionowy pasek.

Fot. nr 44. Odkrywka na klatce schodowej. Widoczne wtórne tynki z niebieskim paskiem.

Okna klatki schodowej z ozdobną oryginalną stolarką.

Na wysokości spocznika między parterem i I piętem otwór okienny o łuku koszowym, w górnej części o łuku półpełnym z drewnianym parapetem.

Schody drewniane przemalowane farbą olejną (farba do usunięcia).

Balustrada metalowa, ozdobna z drewnianą poręczą. Podniebie schodów prowadzących na strych – z drewnianym oszalowaniem bez dekoracji. Na spocznikach ozdobne płytki ceramiczne. W całej klatce schodowej na wszystkich poziomach nie stwierdzono polichromii.

I piętro

Sala widowiskowa

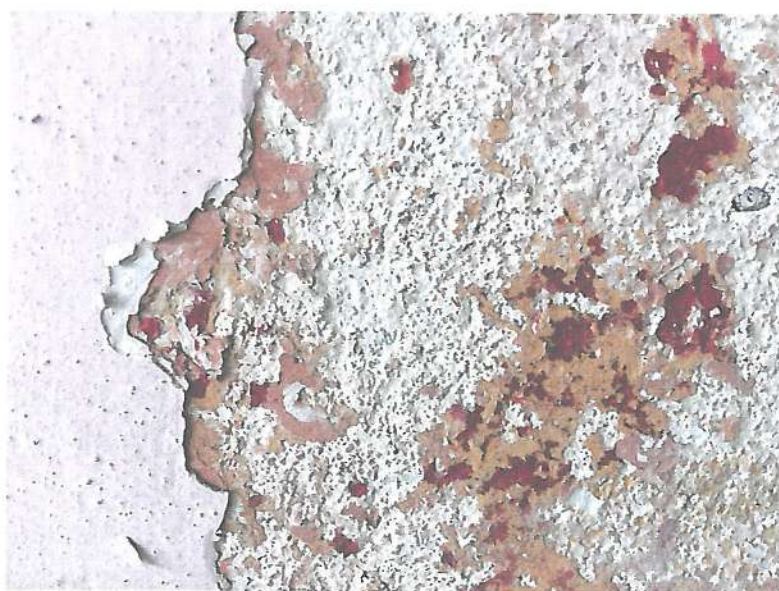

Fot. nr 45. Sala widowiskowa.

Bardzo wysokie wnętrze oświetlone pierwotnie pięcioma ozdobnymi oknami (trzy okna z łukowatym śłemeniem – na osi budynku. Parapety wykonane są z lastriko.

Wykonano dwie odkrywki stratygraficzne.

Odkrywka stratygraficzna nr 1 na płaszczyznach wokół płycin:

Fot. nr 46. Odkrywka stratygraficzna na płaszczyznach wokół płycin w sali widowiskowej.

W stratygrafii stwierdzono 8 warstw:

1. tynk piaskowo wapienny na ceglanym wątku
2. pobiała jasnokremowa wapienna
3. warstwa jasnoróżowa
4. warstwa ugrowa
5. warstwa ciemnoróżowa
6. warstwa jasnoróżowa
7. biała szpachlówka
8. warstwa w kolorze różowym (płaszczyzny gładkie – tło dla płycin) technika kredowo klejowa

Odkrywka stratygraficzna nr 2 na płaszczyznach w płycinach:

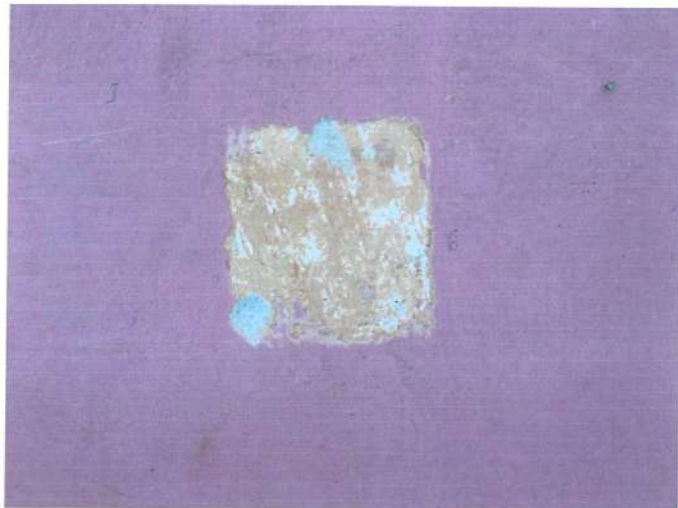
Fot. nr 47. Odkrywka stratygraficzna na płycinach w sali widowiskowej.

W stratygrafii stwierdzono 7 warstw:

1. tynk piaskowo wapienny na ceglanym wątku
2. pobiała jasnokremowa wapienna
3. płyciny w kolorze ugrowym łącznie z profilowanymi listwami sztukatorskimi
4. warstwa jasnoróżowa
5. warstwa różowa
6. warstwa jasnoróżowa
7. warstwa w kolorze ciemnoróżowym w płycinach

dodatkowo wykonano 13 odkrywek płaszczyznowych na ścianach.

Wypukłe płytki wraz z profilowanymi obramieniami były pierwotnie w kolorze ugrowym.

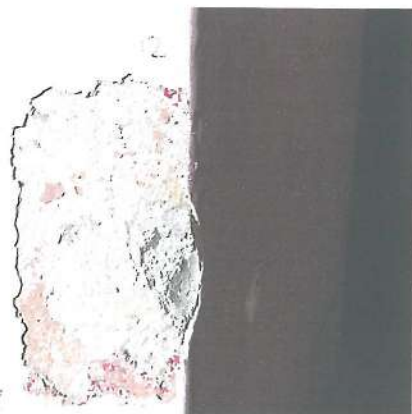

Fot. nr 48. Odkrywka na płytkach w sali widowiskowej. Odsłonięty oryginalny ugrowy kolor.

Fot. nr 49. Odkrywka na profilowanych obramieniach płytek w sali widowiskowej. Odsłonięty oryginalny ugrowy kolor.

Płaszczyzny ścian wokół płytek były w kolorze jasnoróżowym

Fot. nr 50. Odkrywka na ścianach wokół płytek w sali widowiskowej. Odsłonięty jasnoróżowy kolor.

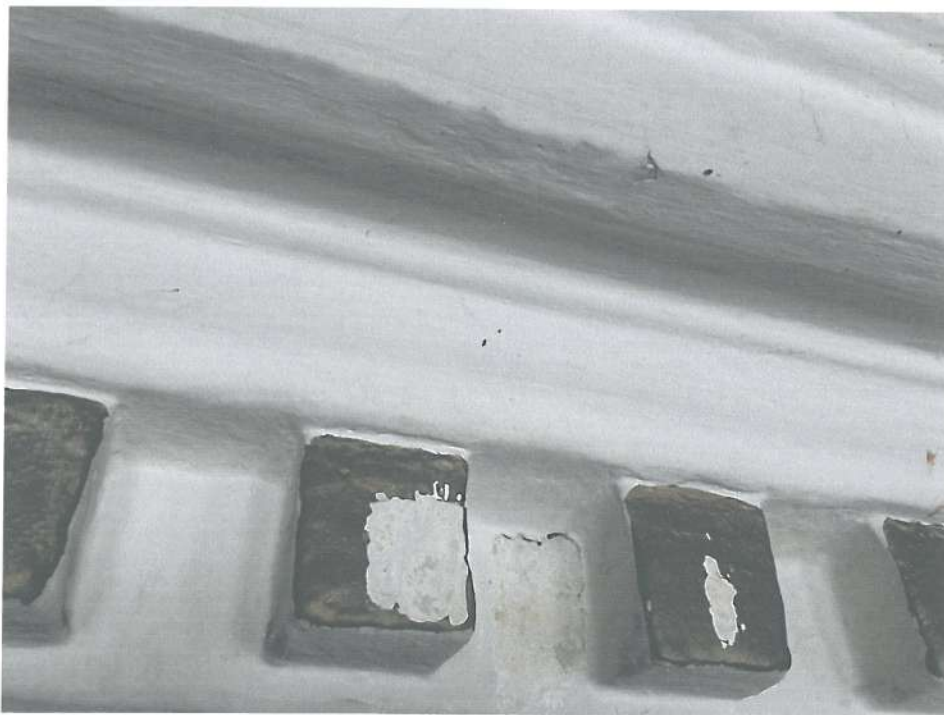
Zostały również wykonane odkrywki w górnej części ścian. Odkrywki wykonywano z balkonu na wschodniej ścianie, obecnie przysłoniętego ścianką. W górnym pomieszczeniu na dawnym balkonie wykonano 6 odkrywek w górnej części ścian i 3 odkrywki na suficie ze sztukateriami. Ściany podobnie jak na dole były pierwotnie malowane: gładkie płaszczyzny - w kolorze różowym, obramienia i pływiny - w kolorze ugrowym o odcieniu żółtym.

Fot. nr 51. Odkrywki wykonane w górnych partiach ścian sali widowiskowej z balkonu obecnie przysłoniętego wtórną ścianką.

Odkrywki wykonane zostały na ścianach, pływiny i sztukateriach. A także na balustradzie balkonu na północnej ścianie.

Sztukaterie nie były złożone. Sztukaterie były pierwotnie pobielone pobiałą wapienną a najstarsze warstwy malarskie są w kolorze jasnoszarym i szarobłękitnym na ornamencie kostkowym.

Fot. nr 52. Odkrywka na sztukateriach w formie fryzu kostkowego. Najstarsza warstwa malarska odstonięta w kolorze szaroniebieskim.

Fot. nr 53. Odkrywka na gzymsie w górnej partii ścian sali widowiskowej. Widoczny jasnoszary kolor.

Fot. nr 54. Odkrywka na sztukateriach na suficie w sali widowiskowej. Widoczny jasnokremowa pobiała wapienna i jasnoszary kolor.

Fot. nr 55. Odkrywka na sztukateriach na suficie w sali widowiskowej. Widoczny jasnokremowa pobiała wapienna i jasnoszary kolor.

Fot. nr 56. Odkrywka na balustradzie balkonu na północnej ścianie w sali widowiskowej. Widoczny jasnokremowa pobiała wapienna i ciemnoróżowy kolor.

Wykonano 7 odkrywek na stolarce.

W ścianie północnej istnieją trzy pary drzwi dwuskrzydłowych – pierwotnie brązowe z mazerunkiem

Wykonano odkrywkę stratygraficzną na drzwiach. Stwierdzono aż 8 warstw przemalowań.

Fot. nr 57. Odkrywka stratygraficzna na drzwiach w sali widowiskowej.

Okna w kolorze jasnokremowym z delikatnie ciemniejszym mazerunkiem.

Fot. nr 58. Odkrywka na stolarce okiennej w sali widowiskowej.

Parkiet we wnętrzu zachował się w złym stanie, ułożony w jodełkę – pole centralne. Po bokach pas, bordiura z wąskich klepek ułożonych poziomo – stan zachowania dobry.

W dolnych partiach ścian drewniana boazeria – do usunięcia.

Podłoga na balkonie z desek. Wnętrze na balkonie oświetla górna część wysokiego okna na osi skrajnej.

Odkrywki na zewnątrz budynku

Odkrywki na elewacji wschodniej wykazały, że podczas ostatniego remontu starsze tynki na gładkich płaszczyznach zostały skute w całości a profilowane opaski nie skuwano tylko je przemaalowano. Oryginalnie były w kolorze szarym. Tynki na gładkich powierzchniach cementowo-wapienne z fakturalnie opracowaną powierzchnią. Okna były ciemno brązowe.

Fot. nr 59. Odkrywka na elewacji. Widoczny brak oryginalnych zapraw , które zostały skute do cegły. Obecnie tynk wapienno cementowy opracowany fakturalnie.

Fot. nr 60. Odkrywka na elewacji wschodniej.

Fot. nr 61. Odkrywka na elewacji wschodniej. Widoczny szary kolor na profilowanych opaskach.

Fot. nr 62. Odkrywka na elewacji wschodniej. Widoczny szary kolor na profilowanych opaskach.

Fot. nr 63. Odkrywka na oknach na elewacji. Najstarsza zachowana warstwa malarska jest w kolorze brązowym.

Uwaga: w elewacji frontowej i bocznej od zachodu nie zostały odtworzone trzy pilastry z korynckimi kapitelami, miejsca te opracowano gładko przez co elewacja utraciła swoją symetryczną kompozycję. Podczas renowacji należy przywrócić jej pierwotną formę.

Podsumowanie wyników badań konserwatorskich

Historyczna i artystyczna wartość obiektu przy ul. Tarnowskiego nr 1 jest bardzo wysoka. Wartość historyczna wynika między innymi z racji funkcji jaką miała pełnić budowla (Budynek Towarzystwa Żydowskiego) oraz z uwagi na znajomość z nazwiska inżyniera nadzorującego budowę, najprawdopodobniej również autora planów architektonicznych (inż. S. Kormana).

Badania odkrywkowe wykazały, że oprócz reprezentacyjnej sali widowiskowej na I piętrze cztery pomieszczenia na parterze były polichromowane o modernistycznych cechach stylistycznych. W dwóch wnętrzach nr 1 i nr 2 na parterze od strony wschodniej stan zachowania tych dekoracji pozwala na jej pełne odtworzenie i konserwację. Reprezentacyjna sala na I piętrze po usunięciu wtórnych przemalowań, po konserwacji powinna odzyskać swój pierwotny charakter i kolorystykę (obecnie balkon na wschodniej ścianie nie pełni swojej pierwotnej funkcji).

Do najcenniejszej wartości badanego obiektu należy oryginalna stolarka okienna i drzwiowa. Inne elementy są również godne zachowania między innymi: klatka schodowa, dekoracyjne posadzki, ozdobne kratki wentylacyjne, kraty koszowe i kamienne parapety oraz schody w sieni.

Stolarka okienna wyróżnia się spośród już nielicznie zachowanej w Jarosławiu swoją oryginalnością i mistrzostwem wykonania. W elewacjach pełni ona wiodącą rolę kompozycyjną – z tej racji powinna być konserwowana a nie wymieniona na nową. W przypadku zaistnienia konieczności wymiany fragmentów stolarki okiennej ze względu na zły stan techniczny, powinny one zostać odtworzone w identyczny sposób jak oryginał. Stolarka okienna i drzwiowa zachowała się prawie w 100 %. Odkrywki pozwoliły ustalić jej pierwotną kolorystykę i charakter gdzie dominowały mazerunki. Drzwi wejściowe do budynku powinny zostać zrekonstruowane na podstawie zdjęć archiwalnych. Należy także zrekonstruować brakujące pilastry z korynckimi kapitelami na elewacji frontowej.

Przemysław
08.09.2018 v

KONSERWACJA ZABYTKÓW
KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
mgr Stanisław SEK
ul. Zawiszy Czarnego 18, 37-700 Przemysław
Reg. 650948862, NIP 795-106-31-97
tel. (0-16) 670-50-99